

Mészáros Ágota (Oroszlámos): Oroszlámos — legenda és valóság

Mészáros Ágota vagyok, 1985-ben születtem Törökkanizsán. Oroszlámoson élek a szüleimmel. Itt végeztem el az általános iskolát kitűnő tanulmányi eredménnyel. Már ekkor nagy érdeklődést mutattam a történelem tantárgy iránt. Rendszeresen részt vettem a községi történelmi versenyeken, ahol legtöbbször kiválóan teljesítettem.

2000-ben beiratkoztam a Törökkanizsai Gimnáziumba, amelyet szintén kitűnő eredménnyel végeztem. Történelem tudásomat igyekeztem tovább bővíteni, de ez igazán csak akkor valósult meg, amikor 2004-ben felvételt nyertem az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelem Tanszékére. Maximális pontszámmal a 7. helyen kezdtem megvalósítani régóta várt álmomat.

Az újvidéki egyetemen a magyar történelem különálló tantárgyként nem szerepel, ezért mindig is szerettem volna erről a témáról még több ismeretet szerezni. Nagyszerű lehetőséget teremtett erre a ZMTE történelmi továbbképzése. Az előadássorozatok 2008-ban indultak, amelyeknek a zentai

Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium adott otthont. A sok színes előadás rávilágított a magyar történelem számomra addig ismeretlen szegmenseire.

Jelenleg a törökkanizsai és oroszlámosi általános iskolában dolgozom történelemtanárként. Szeretem a munkám, és továbbra is szeretnék hasonló továbbképzéseken résztvenni. Célom: tágítani, kiegészíteni és tanulmányozni a magyar történelmet, hogy a gyerekek ezáltal még többet tudhassanak meg nemzetünk múltjáról.

Bevezető

Oroszlámos észak-bánáti kis falu Törökkanizsa községben, a szerb – magyar – román hármashatár közelében. A földrajzi koordinátái: é.sz. 44° és a k.h. 20°-nál helyezkedik el. Tengerszint feletti magassága kb.80 méter. A valamikor fénykorát élő, mintegy ezeréves múltra visszatekintő település, mára már megfogyatkozott, és megkopott. Meglehetősen eldugott helyen fekszik, ahogy az itteniek mondják: Vajdaság „vakbelében”.

A községszékhelytől, Törökkanizsától keletre vezet a 14 km-nyi hosszúságú régi aszfaltút Oroszlámosig. A forgalmas utaktól félreeső falucskába kevesen térnek be. Lakossága részben elvándorolt, követve a munkalehetőségeket. Becslések szerint jelenleg 650 háztartásban 1000 – 1100 ember él itt.

Jelenére a múltja hívja fel a figyelmünket, mert „...a magyar történelem második nevezetes és egyben csodálatos álma Oroszlámoson történt meg...”³ Hogy feledésbe ne merüljön, elevenítsük fel történetét, hogy kitartásunk, megmaradásunk példájaként szolgáljon. Erre szólított fel bennünket msgr. Huzsvár László, Bánát nyugalmazott megyés püspöke, a 2008-ban megtartott

³ Hét Nap, 1995. jan. 14., Bori Imre írása

püspöki szentmiséjén a megemlékezés alkalmából: „A múltra szükségünk van, hogy a jelenünket építhessük és a jövőt elképzeljük.”⁴

**Törökkanizsa
címere**

Vajdaság térképén

**Oroszlámos
címere**

A legendáról

A Szent Gellért püspök legendából ismert egykori Oroszlánmonostora vagy Oroszlános a XI. században létesült a mai Magyarmajdány területén.

Kristó Gyula a magyar krónika leírását követve rajzolta meg az eseményeket. Hitelesnek tartotta azt a tudósítást, mely szerint István király az erdélyi Gyula legyőzése után azonnal Keán bolgár vezér ellen indult, és így szerezte meg Dél-Erdélyt. A szerző ugyanitt megemlíti a *fekete magyarokat*, amelyeknek területét a pécsi püspökség területével azonosít. Vele ellentétben **Györffy György** Ajtony népével azonosította a meglehetősen bizonytalan eredetű népet. Ez tulajdonképpen a XI. században a magyarok egy részére vonatkozó megjelölés, amelyet két külföldi forrás őrzött meg. **Querfurti Brúnó** térített közöttük, később kényszerítették őket a kereszténység felvételére.

⁴ Családi kör, 2008. nov. 27.

Többen (így Györffy György és Kristó Gyula) a kabarok⁵ megjelölésének gondolják, míg mások (pl. Tóth Sándor László) hatalmi csoportosulást látnak mögötte. A rendelkezésünkre álló kevés információ miatt feltételezésekre vagyunk utalva, lakóhelyük meghatározására is csak annyi támpontunk van, hogy a Dunán hajózva lehetett eljutni hozzájuk.⁶ Ajtony legyőzésére visszatérve, a legtöbb tudnivalót Gellért püspök legendája nyújtja.

Ajtony törzsi államának központja Marosvár volt, a későbbi Csanád. Komoly hadjáratra volt azonban szükség ahhoz, hogy István megtörje hatalmát. Eltérő álláspontok alakultak ki Ajtony legyőzésének idejéről. Az egyik álláspont szerint röviddel Gyula legyőzése után fordult István a marosvári vezér ellen (1003)⁷. Györffy György ezt az eseményt néhány évvel későbbre datálta (1008).⁸ Tehát, a csata ideje vitatott: 1003-1004, 1008 vagy 1014-15 éppen úgy felmerült, mint a legvalószínűbbnek tűnő 1028 körüli dátum. Ezért egy biztosabb körülményre kell támaszkodnunk, mint például arra, hogy Ajtony legyőzője a Gyula ellen harcoló Doboka fia, Csanád volt. Ő lett egyben az újonnan megszervezett terület első ispánja és névadója.

A Gellért-legenda szerint: „Azokban az időkben volt egy főúr Maros városában, név szerint Ajtony, igen nagy hatalmú, akit a görögök szertartása szerint Vidinben kereszteltek meg. Ez nagyon el volt telve vitézségével és hatalmával. Volt neki hét felesége, éppen mert nem követte igazán a keresztény vallást.

⁵ A **kabarok** vagy helyesen eredetileg **kavarok** (lázadók vagy fekete magyarok) a honfoglalás előtti időszakban a magyarokhoz csatlakozó, valószínűleg török nyelvű népcsoport voltak, ill. a honfoglalókhöz csatlakozott három kazár törzstörredék népességét nevezték.

⁶ Font Márta, *Magyarország története 2.*, Budapest 2009, 32

⁷ Pannon enciklopédia, *A magyarság története*, Budapest 2006, 26

⁸ *Magyarország története 2.*, 30

István királynak egyáltalán nem hódolt, elbizakodva vitézei és nemes urai sokaságában, akiken uralkodott. Betöretlen lovaknak is nagy sokaságát mondta magáénak, azonfelül olyanoknak, amelyeket pásztora a házaknál őriztek. Végtelen sok nyája is volt, amelyeknek megvoltak a maguk kijelölt pásztora, azonkívül birtokai és udvarházai, és a Maroson folyó sószállításoknak is ura volt, s ő állított ennek a folyónak a kikötőibe adószedőket és öröket, és mindent adó alá vetett. Hatalmát a görögöktől kapta, és a fent említett Maros városában monostort építtetett Keresztelő Szent János tiszteletére, abba ő nevezte ki az apátot a szerzetesekkel együtt, azoknak rendje és szertartása szerint. Ennek a férfiúnak ugyanis a Körös folyótól az erdélyi részekig s Vidinig és Szörényig eső föld szolgált, s mindezt hatalma alatt tartotta. Ezért aztán fegyveresek nagy sokaságában bővelkedett, és a királyt igen kevésbe vette... “⁹ Jóllehet István király nem kívánt szembefordulni a keleti egyházi rítust valló tömegekkel, mégsem nézhette tétlenül Ajtony hatalmának növekedését, hiszen az ellentétben állt a központi hatalom erősítését célzó törekvéseivel. A király Csanádot küldte hadba Ajtony ellen. Miután a Tiszán átkeltek, megütköztek Ajtonnyal és

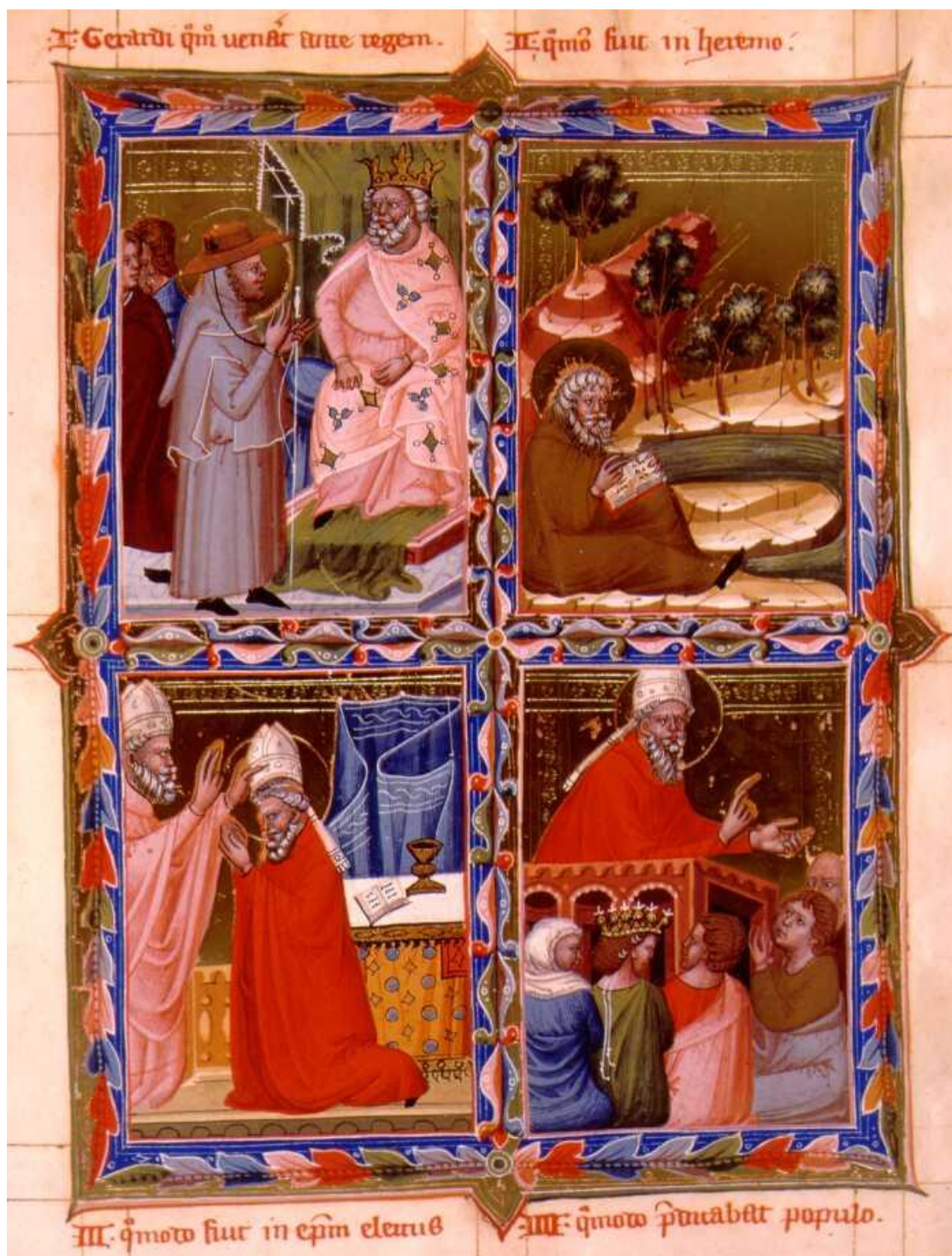
⁹ SRH 2. 489—490. Magyar fordítása: Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I. rész 1000-tól 1526-ig. Szerk.: LEDERER EMMA Bp. 1964.

seregével, a küzdelem délig tartott, sokan hullottak el mindkét oldalról. Végül Csanád serege futásnak eredt, és meghúzódott a kökényéri bokrok között, továbbá Szőregen meg egész Kanizsán a Tiszaig. Csanád éjszakára tábort ütött egy dombon, Ajtony meg a Nagyősznek mondott mezőn gyülekezett Csanádtól délkeletre.

A csata előtti éjjelen, Csanád álmatlanul Szent Györgyhez könyörgött segítségért. Fogadalmat is tett, hogy ha ellenségén győzelmet arat, az imádság helyén monostort emeltet. Amikor elszunnyadt, álmában megjelent neki egy oroszlán, aki azt tanácsolta, hogy keljen fel, és még az éj leple alatt támadja meg Ajtonyt. Győzni fog. Csanád valóban felkelt, támadott és győzött. A kolostor valóban fel is épült (1030), a helyet meg elnevezték Oroszlánosnak. Megszerveződött a csanádi egyházmegye, amelynek székhelyét a győztes

hadvezérről Csanád névre változtatott első püspöke, a velencei származású Gellért.¹⁰

Szent Gellért: 1. István király előtt, 2. a remeteségben, 3. püspökké választása, 4. a nép előtt.

¹⁰ Magyarország története 2., 53

A valóság

A mai Oroszlámostól nem messze, pontosabban 3 km-re északkeletre,

Magyarmajdánon a régészek 2001-től ásatásokat végeznek, és eddig 1500 négyzetméternyi területet tártak fel. Három templom maradványaira bukkantak, körös-körül sírokkal. A legendának tehát nagyon is valós történelmi alapjai vannak.

A majdányi ásatások eddigi eredményei alapján egyre több bizonyíték gyűlt már össze arról, amely alátámasztja, hogy ezen a helyen a XI. században valóban monostor állt (mérete csak 5x9 méter).

A XII. század elején ezen a helyen egy 13×24 méter alapterületű, téglából épült templom létezett, amelyhez hasonló akkoriban nem volt száz kilométeres körzetben. A legtöbb fellelt pénzérme ebből a korból, II. Béla idejéből származik. A XIII. században viszont itt egy gótikus stílusú kisebb templom is épülhetett, amelynek alapjai nemrég kerültek elő. A templom(ok) köré több évszázadon keresztül temetkeztek. A török időkben sajnos elnéptelenedett a környék, a pusztulás nyomai ma is fellelhetők a templommaradványokon.

A laikusok érdeklődését is régóta izgatja a titkokat rejtő táj, hiszen lépten-nyomon cserépedény-töredékekre, emberi csontmaradványokra, tájidegen kődarabokra bukkan a szántóföldön vagy a kertekben járó-kelő vagy dolgozó ember.

A mai napig is előfordul, hogy a magyarmajdányi szántogatók ekéje csontokat, oszlop- és fundamentum maradványokat fordít ki a földből. A tényt, hogy valaha csata dúlt, bizonyítja az is, hogy a rábéli kertlábak földjéből szintén igen sok csont került elő. A falu belsejében végighúzódó "part" alatt állítólag egy alagút található, amelyet egy titokzatos vasajtó rejt. Bizony, ezt még senki sem merte felnyitni, és nem mert lemenni. A régi öregek mesélték, hogy egyszer beszakadt a magaslat, és pénzérméket, valamint csontokat találtak.

Magyarországon, Ópusztaszeren van egy kiállított aranykereszt, közepében egy kék kővel ékesítve, s a felirat szerint a kereszt Oroszlámosról származik. A kereszt bizánci stílusú, alig 23 cm nagyságú, részből készül, és arany bevonatú.¹¹

¹¹ *Along Three Rivers*, Millenary album of Country Csongrád, Szeged 2001, 24

Utószó

Az oroszlámosi monostor mindössze 250 évig állt fenn (1280-ig), amikor a kun lázadás elpusztította. Egy századdal később újjáépítették a bencések, akik ekkor meg is erősítették. Ezt a váracskát a törökök 1551-ben minden ellenállás nélkül bevették. A települést ezután Majdán (törökül: vásár, piac, sokadalom) néven vezetik.

A jelenben is megmaradt az ezeréves kövek varázsa. Századokon át őrizték jelentésüket: gyökereinket.

Irodalom:

1. Front Márta, *Magyarország története 2.*, Kossuth Kiadó, Budapest, 2009.
2. Pannon enciklopédia, *A magyarság története*, Urbis Könyvkiadó, Budapest, 2006.

3. *Along Three Rivers*, Millenary album of Country csongrád, Innovapress & Innovariant, Szeged, 2001.
4. Hét Nap hetilap, 1995. jan.11.
5. Családi kör hetilap, 2004. júl. 8.
6. *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I.* rész 1000-től 1526-ig. Szerk.: LEDERER EMMA Bp. 1964.

Hivatkozások:

<http://www.magyarso.rs/fex.page:2008-11->

[25_Oroszlanmonostora_ezereves?start=10](http://www.magyarso.rs/fex.page:2008-11-25_Oroszlanmonostora_ezereves?start=10)

<http://mx.csaladikor.co.rs/HU/200848/riportok/1768/>

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Mako_monografia_sorozat/pages/monografia_4/005_kozepkor.htm

<http://www.torokkanizsa.hu/Oroszlamos.html>